



**DET KONGELIGE  
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

*Kunnskapsministeren*

Nordisk råd  
v/representant Maria Stenberg

Deres ref.

Vår ref.  
12/1531

Dato  
11.05.2012

**Svar på skriftlig spørsmål E 4/2012 fra Nordisk råd om kvinners muligheter til utdanning og yrkesliv i Arktis**

Nordisk Råd ved representanten Maria Stenberg tar i skriftlig spørsmål E 4/2012 opp utviklingen og muligheter for kvinner i Arktis. Det arbeides aktivt med disse viktige problemstillingene i de nordiske landene.

De overordnede temaer i Nordisk ministerråds Arktiske Samarbeidsprogram 2012-2014 handler om befolkning, utdanning og kompetanseutvikling, bærekraftig og grønn næringsutvikling, klima samt miljø og natur – alt sammen med innbyggerne i sentrum. Samarbeidsprogrammet omfatter en rekke fagministerråd og institusjoner, og det er avsatt 9,5 millioner kroner i 2012 til dette. Utover deltakelse i store prosjekter, støtter Nordisk Ministerråd også mindre NGO-prosjekter.

Nordisk ministerråds Megatrendsrapport (2011) ser på den nåværende og fremtidige utviklingen i Arktis, inkludert hvilke utfordringer og tendenser som kan ses i regionen. Den slår fast at etablering av jobbmuligheter for kvinner er viktig, siden kvinner utgjør hoveddelen av den utdannede arbeidsstyrken i Arktis og ofte er primærarbeidstakere i offentlig sektor, mens ufaglærte eller tekniske jobber ofte tas av innflyttere. Nordisk ministerråd vil følge opp Megatrendsrapporten på et seminar 29. mai 2012 som vil søke å identifisere satsningsområder for politiske initiativ på nordisk nivå. Ett slikt aktuelt satsningsområde kan være å fremme kvinners utdanning og yrkesliv i Arktis.

På det regionalpolitiske området planlegges det fra 2013 en større innsats for å møte de helse- og velferdspolitiske utfordringene Norden står overfor som følge av demografiske endringer. Her er det fokus på utfordringer i Arktis, både med hensyn til arbeidsmarked, kompetanseforsyning og helse- og velferdstjenester.

Nordisk ministerråd (NMR) har støttet 'Arctic Human Development Report' og 'Arctic Social Indicators', som begge er viktige bidrag til Arktisk Råds diskusjoner om utviklingen i regionen og hensynet til dens beboere. Et annet viktig område i det nordiske samarbeidet er urfolk i Arktis. Prosjektet 'Survey of Living Conditions in the Arctic' (SLiCA) handler om levevilkårene for urfolk og deres syn på fremtiden. SLiCA er det første prosjektet i sitt slag som analyserer levevilkår blant urfolk i Arktis. SLiCA ble fremlagt på Arktisk Råds møte i Nuuk i mai 2011.

I 2012 har flere prosjekter som omhandler kvinner og likestillingsspørsmål fått støtte fra Nordisk ministerråds arktiske samarbeidsprogram. Prosjektet 'Living in the North' skal dele gode eksempler på et godt arbeidsliv, sosial bærekraft og fremme den nordiske velferdsmodellen for arbeids- og familieliv i Arktis. Verdiskapning og entreprenørskap i Arktis og et nytt PhD-program ved University of the Arctic om helse og velferd i Arktis, er andre eksempler på prosjekter som igangsettes i 2012.

Under det danske formannskapet i NMR i 2010 ble det avholdt et fagpolitisk seminar i samarbeid med Grønlands Selvstyre om likestilling i Vest-Norden, der fokus var utfordringen vedr. den fallende andelen kvinner. En webportal med konklusjonene fra dette kan snart ses her: [www.westnordic-equality.org](http://www.westnordic-equality.org). Grønlands Selvstyres nye lovgivning på likestillingsområdet skal styrke kvinners rettigheter på arbeidsmarkedet, og en nasjonal strategi mot vold i familien skal forebygge og bremse vold mot kvinner. Naalakkersuisut arbeider for å gjennomføre markante sosio-økonomiske reformer i samfunnet som skal styrke likhet og familievelferd og derved medvirke til at flere kvinner finner det attraktivt å leve på Grønland.

Under Islands formannskap i NMR i 2009 ble det avholdt en konferanse på Færøyene om likestilling i Vest-Norden. Fokus var lovgivning på likestillingsområdet, handlingsplaner i dette arbeidet og likestilling i skolen. På Island fins et landsomfattende nettverk med fjernundervisning som har hatt stor betydning for innbyggere i tynt befolkede områder, inkludert for kvinner. På FNs CSW-møte (United Nations Commission on the Status of Women) i februar 2012 var temaet kvinner i utkantstrøk. NMR holdt et seminar med eksperter fra alle de nordiske landene der kvinners stilling, utdannings- og yrkesmuligheter i utkantstrøkene, ble diskutert.

Tidsskriftet NIKK (Nordisk institutt for kunnskap om kjønn) har gjennom flere spesialhefter, bl.a. fra 2011: [http://issuu.com/nikk-nordic-gender-institute/docs/nikk\\_2-11\\_webb\\_satt\\_fokus\\_paa\\_likestilling\\_og\\_klimaforandringenes\\_konsekvenser\\_for\\_kjoennene](http://issuu.com/nikk-nordic-gender-institute/docs/nikk_2-11_webb_satt_fokus_paa_likestilling_og_klimaforandringenes_konsekvenser_for_kjoennene).

Alle de nordiske land har de senere år vedtatt egne strategier for sin politikk i nordområdene. Strategiene innebærer økt politisk oppmerksomhet om aktuelle utfordringer i nord, og tiltak for hvordan befolkningen i nord kan møte nye utfordringer og utnytte nye muligheter.

Norge brakte tidlig inn problemstillingen om uheldige kjønnsforskjeller lokalt som bl.a. kan skyldes manglende arbeidsmuligheter for kvinner i det arktiske samarbeidet. Konkret ble det realisert to prosjekter i Arktisk råd som fokuserte på lav deltakelse av

kvinner i beslutningsprosessene i ressursbaserte næringer: "Woman's Participation in Decisionmaking Processes in Arctic Fisheries Resource Management, Arctic Council 2004", og "Women and Natural Resource Management in the Rural North, Arctic Council 2006".

Kvinnens rolle i Arktis er viktig i sammenheng med den svenske arktiske strategi (2011). Den svenske regjeringen har i 2008-2010 gjort særskilte innsatser for å øke samiske kvinners deltagelse i politiske prosesser. Det svenske Sametinget har påbegynt erfaringsutbytte med Finland, Norge og Russland vedrørende likestilling, vold mot kvinner og misbruk. Det er foretatt en kartlegging av likestilling i det samiske samfunn, sameforeninger mv. I 2010 ble en framtidskonferanse om likestilling arrangert av Sametinget.

Den norske arbeidsmarkedspolitikken er kjønnsnøytral og det er dermed ingen spesifikke tiltak rettet mot kvinner. Dette gjelder både rettigheter til økonomiske ytelser og oppfølging fra arbeidsmarkedsmyndighetene. Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) i Norge viser imidlertid at kvinner med høyskoleutdanning / kort universitetsutdanning og høyere universitetsutdanning er bedre representert i arbeidsmarkedet enn menn i de tre nordligste fylkene av Norge, relativt til landet som helhet (jf. tabellen: <http://www.ssb.no/emner/06/01/regsys/tab-2011-06-14-11.html>). Når det gjelder fylker som sonderer til Arktis (Finnmark og Troms), er faktisk sysselsettingen blant kvinner høyere enn blant menn.

Det norske Kunnskapsdepartementets tiltak som gjelder mulighet for utdanning og yrkesliv i Arktis er også kjønnsnøytrale. Grunnopplæring tilbys i Norge til begge kjønn på identisk grunnlag. Universitetet i Tromsø (UiT) og Samisk høyskole (SH) har ansvar for å tilby relevant utdanning for befolkningen i regionen. Begge disse studiestedene har for øvrig betydelig overvekt av kvinnelige studenter.

Det norske Nærings- og handelsdepartementet har generelle virkemidler som bidrar til å fremme likestilling mellom kjønnene innenfor næringslivet, som blant annet inkluderer en handlingsplan for mer entreprenørskap blant kvinner, handlingsplan for ungt entreprenørskap samt lovregulering om kvinner i ASA-styrene.

De nordiske landene vil fortsatt følge utviklingen i Arktis på relevante områder i årene som kommer, både gjennom arbeidet i Arktisk Råd og innenfor det arktiske samarbeidsprogrammet i Nordisk ministerråd.

Med hilsen

  
Kristin Halvorsen

Kopi: UDs nordiske sekretariat, Nærings- og handelsdepartementet, Arbeidsdepartementet, Nordisk ministerråds sekretariat